

Nr 50.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker,

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (IX. H. T. p. 26) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet till Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker för budgetåret 1948/49 beräkna ett anslag av 100 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 27 februari 1948 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 168, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

Huvudmannaskapet för skolan avses enligt propositionen från och med den 1 januari 1948 skola övertagas av Västernorrlands läns landsting. En förutsättning härför har funnits vara att staten täcker vissa uppkomna driftsförluster vid skolan och bekostar nödvändiga byggnads- och reparationsarbeten vid densamma. Av det äskade anslaget ha beräknats 100 000 kronor för täckande av driftsförluster och 60 000 kronor för byggnadsarbeten.

Enligt ett den 15 mars 1932 dagtecknat kontrakt mellan lantbruksstyrelsen, å statens vägnar, å ena, samt Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns hushållningssällskap, å andra sidan, har styrelsen under vissa närmare angivna villkor upplåtit till sällskapen från och med den 1 januari 1932 till och med den 31 december 1951 nyttjanderätten till vissa fastigheter under Söråker nr 5 i Hässjö socken, Västernorrlands län. Å fastigheterna skulle genom sällskapens försorg enligt av lantbruksstyrelsen godkänd plan inrättas och under kontraktstiden underhållas en trädgårdsskola, benämnd Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Sällskapen berättigades att disponera över visst donationsbelopp, ett av Västernorrlands läns hushållningssällskap för ändamålet till förfogande ställt belopp och ett skolan av lotterimedel tilldelat belopp, samt ägde dessutom att under den tid, överenskommelsen gällde, för skolans upprätthållande årligen uppbära statsunderstöd med 16 000 kronor. Därest med skolegendomens underhåll och skötsel samt skolans upprätthållande förenade kostnader icke helt täcktes av donationsbeloppet och statsunderstöd samt av

trädgårdsrörelsen eller eljest inflytande inkomster, skulle bristen gäldas till en sjättedel av ett vart av Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens läns hushållningssällskap samt till två sjättedelar av Väster-norrlands läns hushållningssällskap. Skulle det årliga statsunderstödet in-dragas eller minskas eller befinnas otillräckligt för driftens upprätthållan-de, ägde sällskapen var för sig uppsäga kontraktet att upphöra den 1 ja-nuari sedan minst 16 månader förflutit efter uppsägningdagen.

Bidrag av statsmedel ha därefter årligen utgått till skolan för avlöningar till lärarpersonal och driftkostnader. Härjämte har emellertid skolan er-hållit särskilda bidrag av statsmedel för täckande av underskott å skolans verksamhet. Vid 1944 års riksdag (prop. nr 253; r. skr. nr 399) beviljades skolan sålunda från reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett belopp av 30 000 kronor. Av 1947 års riksdag (prop. nr 2; r. skr. nr 15) anvisades under anslagstiteln Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker ett obetecknat anslag för samma ändamål å 59 000 kronor. I samband med att Kungl. Maj:t genom beslut den 14 feb-ruari 1947 ställde sistnämnda anslag till förfogande anbefalldes Kungl. Maj:t lantbruksstyrelsen att verkställa utredning rörande frågan om det sätt, på vilket den framtida verksamheten vid skolan borde ordnas för att drift-förluster vid densamma i görligaste mån skulle undvikas. Sedermera före-skrev Kungl. Maj:t genom beslut den 7 mars 1947 att såsom villkor för utbetalning till skolstyrelsen av ifrågavarande anslag å 59 000 kronor skulle gälla, att ett vart av förenämnda hushållningssällskap före den 1 maj 1947 hos lantbruksstyrelsen i vederbörlig ordning uppsagt omförmälda kontrakt att upphöra med utgången av år 1947.

I skrivelse den 3 februari 1948 har lantbruksstyrelsen avgivit utredning med förslag angående ordnandet av verksamheten vid trädgårdsskolan i Söråker. Över utredningen ha remissutlåtanden avgivits den 9 februari 1948 av statskontoret och den 13 i samma månad av riksräkenskapsverket.

Rörade skolans ekonomiska ställning inhämtas av handlingarna i ären-det, att det sammanlagda underskottet på skolans verksamhet från dess början och till och med den 31 december 1947 utgjort 195 869 kronor. Om härifrån droges dels vissa värdeökningar å 19 981 kronor, dels donationsme-del jämte därå upplupen ränta å 16 281 kronor, dels nettoöverskott av verk-samheten under åren 1937 och 1938 å 1 205 kronor, dels ock statsbidrag åren 1944 och 1947 för täckande av underskott å tillhoppa 89 000 kronor, åter-stode sålunda en balanserad förlust per den 31 december 1947 av 69 402 kronor.

Beträffande det närmare innehållet i lantbruksstyrelsens utredning och de däröver avgivna remissyttrandena får utskottet hänvisa till prop. nr 168 s. 3—9.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sköld, har i ärendet an-fört följande.

»Såsom av den föregående redogörelsen framgår har den vid Norrlands trädgårdsskola i Söråker bedrivna verksamheten alltifrån skolans begyn-

nelse — frånsett åren 1937 och 1938 — uppvisat underskott. Trots att skolan vid två olika tillfällen, senast under föregående år, erhållit statsbidrag till täckande av de sålunda uppkomna driftsförlusterna, föreligger enligt den i ärendet tillgängliga balansräkningen per den 31 december 1947 en balanserad förlust å icke mindre än i runt tal 69 400 kronor. Under sådana förhållanden måste givetvis frågan om skolans fortsatta verksamhet göras till föremål för noggranna överväganden. Som ett led i strävandena att undvika driftsförluster för framtiden har såsom villkor för utbetalning till skolan av det föregående år anvisade statsbidraget för täckande av driftsförluster föreskrivits, att de fem norrländska hushållningssällskapen såsom huvudmän för skolan skulle uppsäga gällande nyttjanderättskontrakt till skolans fastigheter. Sådan uppsägning har även skett från och med den 1 januari 1948. Vid prövning av frågan i vilken form skolan i fortsättningen skall drivas kunna olika möjligheter övervägas. Eftersom staten redan är ägare till de fastigheter, å vilka skolan är förlagd, synas otvivelaktigt vissa skäl tala för att skolverksamheten i framtiden bedrivs i statens egen regi. Emellertid torde enligt min mening med hänsyn till att skolan framför allt är av betydelse för den norrländska trädgårdsodlingens utveckling en dylik utväg böra väljas, endast om inga andra möjligheter att lösa frågan om ledningen av skolan stå till buds. Då de överläggningar i ämnet som förts mellan lantbruksstyrelsen och Västernorrlands läns landsting givit vid handen, att landstinget under vissa förutsättningar är villigt att övertaga huvudmannskapet för skolan, anser jag detta anbud böra antagas, särskilt i betraktande av den lokala förankring som verksamheten därigenom torde kunna erhålla. Jag vill sålunda i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag förorda, att landstinget från och med den 1 januari 1948 inträder såsom huvudman för skolan.

Vad angår det mellan lantbruksstyrelsen och landstinget upprättade kontraktsförslaget ha i remissyttrandena vissa erinringar framställts mot de bestämmelser, som reglera fördelningen av kostnaderna för nybyggnader och underhåll av byggnaderna mellan landstinget och staten. Såsom riksräkenskapsverket framhållit innebär den i kontraktet intagna bestämmelsen, att staten ensam skall bestrida kostnaderna för nybyggnader för skolans eller skolegendomens behov, en avvikelse från gällande föreskrifter angående bidrag till byggnadsarbeten vid trädgårdsskola. Då emellertid staten är ägare till redan befintliga byggnader och jämväl kommer att bli ägare till de byggnader som kunna komma att uppföras framdeles, synas enligt mitt förmenande goda skäl tala för att staten helt påtager sig kostnaderna för nybyggnader. Därest förslaget om anvisande av medel för vissa genomgripande reparationer av fastigheternas nuvarande byggnadsbestånd godtages, torde landstingets kostnader för byggnadernas underhåll icke komma att bli särskilt betungande, åtminstone icke under den närmaste tiden. Det synes icke heller sannolikt, att de årliga underhållskostnaderna skola komma att överstiga det belopp av 5 000 kronor, till vilket landstingets åtagande i förevarande avseende enligt kontraktet sträcker sig. En dylik

begränsning torde därför icke böra möta några betänkligheter. Jag har icke heller något att erinra mot de föreslagna kontraktsbestämmelserna i övrigt utan anser desamma i huvudsak kunna godtagas. Kungl. Maj:t torde emellertid böra äga möjlighet att härutinnan vidtaga de jämkningar som kunna befinnas lämpliga och varom landstinget och kronan överenskomma.

Till lantbruksstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t genom lantbruksstyrelsen skall äga utse en ledamot, tillika ordförande, i styrelsen för skolan jämte en suppleant för denne, är jag för närvarande icke beredd att taga ställning. Sedan landstinget beretts tillfälle att yttra sig över detta förslag, torde jag senare ånyo få anmäla frågan för Kungl. Maj:t.

Enligt kontraktsförslaget åligger det landstinget att inlösa all i skolan och å skolegendomen vid tillträdet befintlig löseegendom enligt en per den 31 december 1947 upprättad inventarieförteckning och värderingsinstrument. Det belopp, som landstinget i detta hänseende har att gälda, utgör 75 640 kronor. För att landstinget skall kunna övertaga skolan helt fri från skulder erfordras emellertid förutom omförmälda belopp jämte tillgängliga likvida medel icke mindre än i runt tal 85 000 kronor. Sistnämnda belopp åligger det rätteligen skolans förutvarande huvudmän att gälda. Med hänsyn till ifrågavarande hushållningssällskaps mindre goda ekonomiska ställning torde emellertid detta icke kunna ske. Det synes därför erforderligt, att statsmedel ånyo anvisas för täckande av driftsförlusterna. I enlighet med vad lantbruksstyrelsen föreslagit torde härvid böra beräknas ett belopp av 100 000 kronor.

Vad angår kostnaderna för byggnadernas iordningställande ha dessa beräknats till i runt tal 60 000 kronor. Nämnda belopp giver mig icke anledning till erinran. Lantbruksstyrelsen har föreslagit att beloppet skulle anvisas från det under nionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter. Av skäl som riksräkenskapsverket framhållit torde emellertid en dylik anordning icke kunna anses lämplig. Jag vill därför förorda att nämnda belopp anvisas i samma ordning som de för täckande av förenämnda driftsförluster erforderliga medlen.

De utgifter staten skulle ikläda sig för genomförande av det av mig nu förordade förslaget skulle alltså för nästkommande budgetår uppgå till (100 000 + 60 000 =) 160 000 kronor. Det i statsverkspropositionen bebådade anslaget Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker torde sålunda böra uppföras med nämnda belopp. Då av anslaget visst belopp är avsett att användas för byggnadsarbeten, vilka icke med säkerhet kunna komma till utförande under nästkommande budgetår, torde anslaget böra givas reservationsanslags karaktär.»

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, att Västernorrlands läns landsting inträder såsom huvudman för Norrlands trädgårdsskola i Söråker, och har icke något att erinra mot det i anledning härav upprättade kontraktsförslaget mellan lantbruksstyrelsen och landstinget.

Då statsmedel redan tidigare anvisats för täckande av driftsförluster å skolans verksamhet, finner utskottet icke anledning till erinran mot att så sker jämväl nu. Utskottet tillstyrker sålunda, att det härför beräknade beloppet om 100 000 kronor anvisas för ändamålet.

Under samma anslag torde enligt Kungl. Maj:ts förslag böra anvisas medel för byggnadsarbeten vid skolan. Mot kostnadsberäkningen härför, upp-tagande ett belopp av 60 000 kronor, har utskottet icke något att erinra.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Norrlands trädgårdsskola i Söråker* å riksstaten för budgetåret 1948/49 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 160 000 kronor.

Stockholm den 3 juni 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtandet nr 40.
